

DON JUAN
sau
ÎNTOARCEREA LA DRAGOSTE

-teatru-

Ediție îngrijită de Laura Catrinescu

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

CUPRINS

DON JUAN

sau

ÎNTOARCEREA LA DRAGOSTE / 5

INSULA / 117

Persoanele

DON JUAN (ANTONIO), actor, 30 de ani

LEPORELLO (ANTONIO), slujitorul (prietenul lui), 30 de ani

MARIA, actriță, 20 de ani, fiica lui Gonzalvo

GONZALVO, proprietarul unui teatru itinerant, regizor, 50
de ani

ALFONSO, coproprietar al teatrului, actor, 55 de ani

CARMEN, actriță, 20 de ani

CARLOS, actor, 45 de ani

MIGUEL {
ANGEL { actori debutanți

TENORIO, tatăl lui Juan, 60 de ani

JOSE ARIVAS, comisar de poliție

GOMEZ, asistentul lui

PATER ENRICO

ANTUNES, comisar de poliție

DOCTORUL CALZAR

INEZ

DOLORES { actrițe debutante

ANDRES, fratele Mariei, 25 de ani

Un piccolo

Doi bărbați mascați

Medici

O soră medicală

DAMASO, 65 de ani

PROLOG

(Juan se plimbă nervos pe scenă, în fața cortinei. Din când în când, se oprește și se uită la ceasul de mână.)

JUAN: Unde o fi umblînd nepriceputul ăsta de Leporello?
(Privește din nou ceasul.) Astăzi e luni... *(Ezită.)* Da, e luni.

L-am prevenit să nu întîrzie, iar el... E deja zece și jumătate!

LEPORELLO: *(intră în scenă mergînd cu spatele și privind la dreapta și la stînga.)* Nu-l văd. Probabil că... *(Se lovește de Juan și se întoarce repede spre el.)* Scuzați-mă, vă rog, domnule! Aștept un prieten care, ca de obicei, întîrzie și nu știu dacă...

JUAN: *(surprins.)* Ce spui?

LEPORELLO: *(îl privește atent pe celălalt și tresare.)* Ah, dumneavoastră sînteți, stăpîne?

JUAN: Aștepti un prieten, Leporello, nu-i așa?

LEPORELLO: *(precipitat.)* Scuzați-mă, stăpîne, dar nu v-am recunoscut dintr-odată, așa cu părul tuns scurt și fără mustață.

JUAN: *(amuzat.)* Și prietenul obișnuiește să întîrzie.

LEPORELLO: Stăpîne, eu...

JUAN: De o jumătate de oră te aștept!

LEPORELLO: Stăpîne, trenul de Madrid a avut o oră întîrziere.

JUAN: Ce spui!

LEPORELLO: *(pune mîna dreaptă pe piept, în dreptul inimii.)*

Pe cuvînt de onoare, stăpîne! Știți doar că eu nu vă spun decît adevărul.

JUAN: *(zîmbește.)* Chiar și atunci cînd minți, nu-i așa?

LEPORELLO: *(precipitat.)* Desigur, stăpîne... *(Tresare.)* Nu, nu, vreau să spun că eu...

JUAN: *(rîde.)* Bine, bine. *(Apoi pe alt ton.)* Și încetează cu

acest „stăpîne”!

LEPORELLO: (*schitează un zîmbet, dar, în același timp, îl privește fix și nedumerit pe celălalt.*) Nu vă înțeleg, stăpîne.

JUAN: (*amuzat-crispat.*) Ți-am spus să încetezi.

LEPORELLO: (*se retrage cu o jumătate de pas.*) Desigur, stăpîne! (*Precipitat.*) Da, do... dom... domnule, eu...

JUAN: (*zîmbește.*) Începînd de astăzi, eu nu mai sînt „stăpînul” pentru tine.

LEPORELLO: (*scurtă pauză.*) Mă concediați, domnule?

JUAN: Leporello, trebuie să înțelegi...

LEPORELLO: (*îl întrerupe și vorbește repede, înghițind cuvintele.*) Dar, stăpîne... mă... mă scuzați, do... domnule, tocmai acum cînd sînt atîția șomeri pretutindeni, dumneavoastră mă concediați? Vă slujesc de mulți ani și tocmai acum...

JUAN: Nu te concediez. Poți să fii liniștit.

LEPORELLO: (*zîmbește larg și face un pas spre Juan.*) A, atunci e bine. Ați vrut doar să mă necăjiți cu vorbele acelea.

JUAN: Nu, nu, Leporello. Va fi întocmai cum îți spuneam: eu nu mai sînt stăpînul, iar tu nu mai ești sluga.

LEPORELLO: (*o clipă pe gînduri.*) Ah, stăpîne, dacă despre democrație e vorba, mă lipsesc bucuros de ea.

JUAN: Ce spui?

LEPORELLO: Democrația e ca *fata morgana*. Nu mi-ar place să umblu degeaba în pustiu după ea.

JUAN: (*zîmbește.*) Nu despre democrație e vorba. Începînd de astăzi, eu nu mai sînt Don Juan și deci tu nu mai ești slujitorul meu.

LEPORELLO: (*scurtă pauză.*) Nu vă înțeleg. (*Îl privește fix.*) Spuneați doar că nu mă concediați.

JUAN: Nu, nu te concediez.

LEPORELLO: Atunci, stăpîne?

JUAN: E foarte simplu, Leporello: eu nu mai sînt Don Juan, iar tu...

LEPORELLO: (*repede.*) Iar eu nu mai sînt Leporello. Asta vreți să spuneți? Dar este imposibil, stăpîne. Cum să nu mai fiu eu Leporello?

JUAN: Nu vreau să spun chiar asta. (*Pe gînduri.*) De fapt...

LEPORELLO: Vă jucați doar cu mine. (*Zîmbește.*) Știam eu. Ieri

ați avut o zi bună, nu-i așa? Adică o noapte... (Îl privește cu înțeleș.)

JUAN: (*iritat.*) Leporello, mă ascuți?

LEPORELLO: (*tresare.*) Desigur, stăpîne.

JUAN: Atunci încetează cu prostiile și nu-mi mai spune „stăpîne”!

LEPORELLO: (*se retrage cu un pas.*) Da, domnule!

JUAN: Tu știi cum am plecat noi din Sevilla, acum o săptămînă.

LEPORELLO: (*repede.*) Vreți să spuneți: cum am fugit! (*Se amuză.*) Ha, ha! Noaptea, cu o motocicletă cu ataș, veche și hodorogită. Am scăpat ca prin urechile acului. (Îl privește fix.) Stăpîne... (*Tresare.*) a... pardon! Domnule, eu tot nu știu unde e automobilul dumneavoastră. Chiar l-ați pierdut la cărți în seara aceea, cînd...

JUAN: (*iritat.*) Leporello, încetează și ascultă-mă!

LEPORELLO: Da, domnule.

JUAN: Știi bine de ce a trebuit să plecăm noi din Sevilla.

LEPORELLO: (*repede.*) Cum să nu știu? Verii Donei Anna, Dumnezeu s-o aibă în pază, ne-au urmărit...

JUAN: Ți-am spus să-ți ții gura, nenorocitul!

LEPORELLO: (*tresare.*) Da, domnule, dar ați mai spus că eu nu mai sînt sluga...

JUAN: Destul! Ascultă-mă!

LEPORELLO: (*apleacă capul în jos.*) Desigur, domnule.

JUAN: (*scurtă pauză.*) În săptămînă asta, de cînd nu ne-am văzut, am avut timp să mă gîndesc la multe lucruri.

LEPORELLO: (*înclinări ale capului.*) Da, stăpîne.

JUAN: M-am gîndit la viața mea de pînă acum... (Îl privește pe celălalt.) la viața noastră...

LEPORELLO: Da.

JUAN: Cred că ai avut dreptate. (*Scurtă pauză.*) Da, aveai dreptate, Leporello, cînd îmi spuneai...

LEPORELLO: (*zîmbește larg și îl întrerupe.*) Desigur, stăpîne. (*Tresare.*) Dar despre ce vorbiți?

JUAN: (*continuă, fără să-l ia în seamă.*) Cînd îmi spuneai că ceea ce fac... (*Scurtă pauză.*) da, că ceea ce facem noi doi nu poate sfîrși cu bine.

LEPORELLO: E adevărat, stăpîne. Așa spuneam. (*Tresare.*) Dar eu n-am făcut nimic... Vreau să spun că eu nu făceam decît

ceea ce dumneavoastră îmi spuneți să fac.

JUAN: (*ușor crispat.*) Mă ascuți?

LEPORELLO: Da, stăpîne.

JUAN: M-am hotărît să trăiesc altfel. Știu că viața mea de pînă acum... (*Scurtă pauză.*) viața noastră de pînă acum, Leporello, i-a supărat nu numai pe oameni, ci și pe Dumnezeu.

LEPORELLO: (*zîmbește larg.*) Mă bucur să aud vorbele astea de la dumneavoastră. (*Tresare.*) Dar de ce spuneți: „viața noastră, Leporello?” Eu nu știu s-o fi sedus decît pe Aranca. Iar dacă e să spun adevărul, de fapt, ea m-a sedus...

JUAN: (*îi ia replica.*) Te lepezi de mine, Leporello? Adineaori te temeai că te concediez.

LEPORELLO: (*repede.*) Nu, nu mă lepăd. Voiam să spun doar că...

JUAN: (*nerăbdător.*) Nu m-ai însoțit tu, în nenumărate nopți, de-a lungul străzilor Sevillei?

LEPORELLO: Da, domnule.

JUAN: N-ai dus tu donnei Anna prima mea scrisoare de dragoste?

LEPORELLO: E-adevărat.

JUAN: N-ai ademenit-o tu pe Tisbea, noaptea, pe malul mării, unde o așteptam eu?

LEPORELLO: Da, stăpîne, dar eu...

JUAN: (*pe gînduri.*) Ah, ce viață, Leporello! Mi-ar trebui o altă viață, s-o povestesc. Mereu alte chipuri și mereu alte dulci ore de dragoste!

LEPORELLO: (*nedumerit.*) Dar parcă spuneți că v-ați hotărît să trăiți altfel!

JUAN: (*își continuă gîndul.*) Iar cu fiecare nouă iubire e ca și cum ai începe viața de la capăt. (*Tresare.*) Ce ziceai?

LEPORELLO: Ziceam că mi s-a părut că vreți să trăiți altfel.

JUAN: (*scurtă pauză.*) Nu, nu ți s-a părut, chiar despre asta e vorba. Destul cu viața de pînă acum! Începînd de astăzi, nu mai sînt Don Juan.

LEPORELLO: (*zîmbet larg.*) Înseamnă că vreți să vă căsătoriți și să aveți copii. Mă bucur, stăpîne.

JUAN: (*surprins.*) Ce spui?

LEPORELLO: Aranca mea gîndește la fel: „doi, trei copii,

Leporello, și totul devine altfel.

JUAN: Copii?

LEPORELLO: Da, stăpîne. Asta vine de la sine. În cîțiva ani se umple casa de suflete tinere.

JUAN: Încetează cu prostiile!

LEPORELLO: Nu vă înțeleg, domnule.

JUAN: (*crispăt.*) Nu mă înțelegi! Nu e destul că renunț la ceea ce e mai scump pentru mine și nu mai sînt Don Juan? Ce vrei mai mult?

LEPORELLO: Eu, stăpîne, nimic. (*Tresare.*) Dacă mă gîndesc însă bine, ceea ce vreți dumneavoastră e imposibil.

JUAN: Cum imposibil?

LEPORELLO: Vreți să spuneți că, pur și simplu, nu mai sînteți cine sînteți?

JUAN: Da.

LEPORRELO: (*îl privește fix.*) Și că, de acum înainte, așa deodată, Don Juan nu mai există? La noi în Spania?

JUAN: (*sec.*) Întocmai.

LEPORELLO: Nu se poate!

JUAN: Cum adică „nu se poate”?

LEPORELLO: (*scurtă pauză.*) E ca și cum ați zice: „de astăzi înainte, nu mai există noapte, ci numai zi”.

JUAN: Spui prostii, Leporello.

LEPORELLO: (*își continuă gîndul.*) Sau că vara începe la sfîrșitul iernii, pentru că primăvara...

JUAN: (*îl intrerupe.*) Încetează!

LEPORELLO: Desigur, stăpîne, încetez, dar să știți că nu se poate.

JUAN: (*amuzat-iritat.*) De cînd știi tu mai bine decît mine ce se poate și ce nu se poate?

LEPORELLO: (*scurtă pauză.*) Ați întrebat vreo femeie, o femeie adevărată, ce crede ea despre o asemenea năstrușnică idee?

JUAN: (*surprins.*) Să întreb o femeie?

LEPORELLO: Da. (*Pune o mînă la frunte.*) Ah, nici nu vreau să mă gîndesc! Cum să nu mai existe Don Juan? Vă dați seama ce se poate întîmpla, stăpîne?

JUAN: (*îl privește fix.*) Dar tu, Leporello, ai fost totdeauna împotriva faptelor mele, chiar mai mult decît bătrînul

Tenorio. Ce te-a apucat?

LEPORELLO: (*repede.*) Stăpîne, dar nu vă gîndiți? Dacă se află ce vreți să faceți? Nu m-aș mira să se declanșeze o grevă generală a femeilor.

JUAN: (*surprins.*) Ce spui?

LEPORELLO: (*visător.*) Ah, eu le cunosc... (*Îl privește scurt.*)

Pentru asta am a vă mulțumi. (*Ambiguu.*) Ah, femeile! Îmi plac, dar nu pot să nu văd că sînt capricioase și că, pentru dragoste, sînt în stare să facă orice, chiar și...

JUAN: (*crispat.*) Încetează, Leporello!

LEPORELLO: (*ignoră replica celui alt.*) Sînt dulci, dar sîmburele lor e totuși amar.

JUAN: Despre cine vorbești?

LEPORELLO: Despre ele. Aranca mea e la fel, doar că ea e numai una și...

JUAN: (*iritat.*) Ți-am spus să încetezi!

LEPORELLO: (*se retrage cu un pas.*) Da, domnule.

JUAN: Tu trebuie să înțelegi, Leporello... (*Încordat.*) Ah, de ce m-oi fi spovedind eu ție?

LEPORELLO: (*repede.*) Dar vă rog, stăpîne! Vă ascult.

JUAN: (*scurtă pauză.*) Nu putem trăi mereu în pericol, Leporello. Sîntem mereu pe fugă, din hotel în hotel, din oraș în oraș. Îți place viața asta?

LEPORELLO: Nu totdeauna, domnule. Uneori însă... (*Zîmbește.*) Ah, e ca o corrida!

JUAN: Eu m-am săturat de felul ăsta de a trăi.

LEPORELLO: (*repede.*) Să nu spuneți asta, domnule! E păcat de la Dumnezeu.

JUAN: Cum? (*Îl privește fix.*) Eu credeam că îmi ești un slujitor credincios și un prieten.

LEPORELLO: Da, domnule, dar ziceați că...

JUAN: (*il întrerupe.*) Vrei să-mi pun mereu viața în pericol, ca pînă acum?

LEPORELLO: Nu, stăpîne, dar...

JUAN: Eu nu mai vreau, Leporello, înțelegi? Și nici nu mai pot.

Au fost nopți, în ultima vreme, cînd n-am închis un ochi.

Nu mi-e teamă nici de oameni și nici de Dumnezeu, dar nu mai pot duce viața pe care am dus-o. Dăunăzi parcă s-a rupt

dintr-odată ceva în mine și...

LEPORELLO: (*precipitat.*) Ce anume, stăpîne? Sper că nu s-a rupt tocmai...

JUAN: (*neatent.*) Ce spui?

LEPORELLO: (*repede.*) E totul în ordine, domnule? (*Se bîlbîie.*) Vrea... vreau să... să spun: cu sănătatea dumneavoastră?

JUAN: (*zîmbește.*) Da. Corpul meu se simte la fel de bine ca totdeauna.

LEPORELLO: (*zîmbește și el.*) A... atunci n-am nicio grijă, stăpîne.

JUAN: Sufletul însă îmi spune că nu mai pot fi eu, cel dinainte.

LEPORELLO: (*îl privește nedumerit.*) Nu vă înțeleg.

JUAN: Sufletul meu nu mai vrea să fie Don Juan.

LEPORELLO: (*zîmbește.*) Ah, stăpîne, și îl credeți?

JUAN: (*crispat.*) Spui prostii, Leporello.

LEPORELLO: Dar, stăpîne, e pur și simplu imposibil!

JUAN: Ce anume?

LEPORELLO: Înseamnă că nimeni nu va mai fi Don Juan, nici măcar dumneavoastră?

JUAN: Da.

LEPORELLO: Chiar nimeni?

JUAN: Nu știu. Poate că în câțiva ani va apare un alt Don Juan.

LEPORELLO: (*o clipă pe gînduri.*) Ah, nu prea cred. Povestea asta însă nu are cum să sfîrșească bine.

JUAN: În ce mă privește, Leporello, vreau să mi se piardă orice urmă, înțelegi? Trebuie să încep o nouă viață.

LEPORELLO: (*precipitat.*) Și eu, stăpîne? Eu ce fac?

JUAN: M-am gîndit și la tine. Am semnat ieri, aici în Barcelona, un contract cu directorul unei trupe de teatru. Mi-a oferit pentru tine un post de macheur. Din cînd în cînd însă va fi nevoie s-o faci și pe actorul.

LEPORELLO: (*surprins.*) Eu, actor?

JUAN: Dar, Leporello, ai fost de-atîtea ori actor, fără să vrei. (*Zîmbește.*) Ai făcut-o pentru mine. Cît despre machiaj, nu cred să existe cineva mai priceput ca tine. De multe ori, după ce mă machiai, abia dacă-mi recunoșteam eu însumi chipul în oglindă.

LEPORELLO: (*scurtă pauză.*) Da, domnule, dar eu...

JUAN: (*cu o anume grabă, neatent la ce spune celălalt.*) Am aranjat totul cum nu se poate mai bine. Cine dintre următorii noștri ar putea bănuși că sîntem actori într-un teatru itinerant?

LEPORELLO: (*nedumerit.*) Ce fel de teatru, domnule?

JUAN: Directorul trupei îmi spunea că teatrul lor face turnee în Catalonia și Castilia.

LEPORELLO: Și dacă va trebui să dăm spectacole și în Sevilla?

JUAN: Fii fără grijă! Nu ajunge trupa domnului Gonzalvo pînă acolo.

LEPORELLO: Mie mi-e frică, totuși, domnule. Nu v-am spus pînă acum, dar mi-e frică. Știți bine: cu verii doanei Anna nu e de glumit.

JUAN: Ah, prostii, Leporello! Nicăieri nu sîntem mai în siguranță decît pe scenă.

LEPORELLO: Poate aveți dreptate, eu cred însă că...

JUAN: (*nu ia în seamă replica celuilalt.*) Cine a spus că teatrul este o metaforă a vieții, nu a gîndit prea departe.

LEPORELLO: Nu vă înțeleg.

JUAN: Nonsens, Leporello. Teatrul este, pur și simplu, teatru.

LEPORELLO: (*îl privește nedumerit.*) Da.

JUAN: Rostul cortinei, de exemplu, nu este, în primul rînd, acela de a permite oamenilor de teatru să schimbe, neobservați, decorul. Cortina este o barieră între două lumi complet diferite.

LEPORELLO: (*scurtă pauză.*) Eu vă cred, domnule, dar ce ne facem, dacă cineva trece peste bariera asta și pășește pe scenă. Nimic mai simplu atunci decît să afle că pe cei doi actori din trupa domnului Gonzalvo îi cheamă Juan și Leporello.

JUAN: (*zîmbește.*) Nu-ți fă griji! În Spania sînt milioane de bărbați care se numesc Juan. Cît despre tine, da, trebuie să recunosc: ai dreptate.

LEPORELLO: Vedeți, domnule?

JUAN: Îți spuneam însă că am aranjat totul cum nu se poate mai bine.

LEPORELLO: Nu vă înțeleg.

JUAN: Pe tine nu te mai cheamă Leporello, te cheamă Antonio.

LEPORELLO: (*surprins.*) Ce spuneți?

JUAN: Trebuie să înțelegi, Leporello, că așa e mai bine. Următorii noștri, dacă ne vor căuta și aici în Catalonia, vor întreba pretutindeni de Don Juan și de Leporello, fără să știe că ei nu mai există.

LEPORELLO: Cum nu mai există, domnule? Uitați-vă bine la mine! Eu...

JUAN: Liniștește-te, Leporello! Vreau să spun – Antonio...

LEPORELLO: Nu se poate, domnule! Cum să nu mai fiu eu Leporello?

JUAN: Tocmai asta vreau să-ți explic...

LEPORELLO: (*il întrerupe.*) Dar este imposibil, domnule! Nu numai că nu mai sînt *ce* am fost, adică slujitorul dumneavoastră, acum trebuie să nu mai fiu nici *cine* sînt. Nu, nu se poate!

JUAN: De ce nu vrei să înțelegi că asta e cea mai bună soluție?

LEPORELLO: (*precipitat.*) Cea mai bună soluție? Să renunț adică la mine, la tot... (*Tresare.*) Atunci ce sînt eu și cine sînt?

JUAN: Ești actor și te numești Antonio. Ce vrei mai mult?

LEPORELLO: Dar nu se poate, domnule! Eu nu pot să fiu o persoană pe care n-o cunosc.

JUAN: Parcă ziceai că-ți este frică de verii donnei Anna.

LEPORELLO: Da, mi-e frică, și tot dumneavoastră m-ați adus în situația asta.

JUAN: Îți spuneam că nicăieri nu sîntem mai în siguranță decît pe scenă.

LEPORELLO: (*scurtă pauză.*) Și Aranca? Ce va face ea cînd va afla că Leporello al ei este, de fapt,... (*Îl privește scurt.*) Cum ziceați că-l cheamă?

JUAN: Antonio.

LEPORELLO: Da, Antonio. (*Tresare.*) Dar ea mă iubește, domnule. (*Zîmbește.*) Îmi spune Lepo.

JUAN: Îi scrii o scrisoare și îi explici totul.

LEPORELLO: (*scurtă pauză.*) Și cum iscălesc scrisoarea?

JUAN: Antonio, desigur.

LEPORELLO: Dar, domnule...

JUAN: Destul! Acum trebuie să mergem. La ora patru spre zece ne așteaptă domnul Gonzalvo. În cursul după-amiezii începem repetițiile. *(Se îndreaptă spre ieșirea din stînga.)*

LEPORELLO: *(pe gînduri.)* Cum să fiu eu o persoană care...

JUAN: *(privește ceasul de mîină.)* Hai, Antonio!

LEPORELLO: *(ca pentru sine.)* Nu, nu se poate!

JUAN: Hei, tu, Antonio, vii?

LEPORELLO: *(tresare și privește repede în jur.)* Cu cine vorbiți, domnule?

JUAN: Cu tine, Antonio.

LEPORELLO: Cu mine?

JUAN: Da, da. Să mergem! E tîrziu.

LEPORELLO: Vin, domnule.

(Ies amîndoi.)